

עלון המשק

כ' בניסן תשכ"ט
8. 4. 1969

גבעת חיים
הקיבוץ המאוחד

א ג ד ה

"היה היה אדם"
 כך נאהב לקרוא אח ספורי-חיינו.
 להיותם כאגדה-עבר שקופה ועצובה
 ומנחמת.
 היה היה אדם ויסוריו רבו מאד,
 ולבבו קסון מלהכיל אח צערו שלו
 וצער-העולם.
 היה היה אדם, ואהבת-יפי-האנשים
 קסום קסמה-לו; שכי אחריה, שכי
 עד כלוחו כנר.
 היה היה אדם. וכל חייו
 אמר לצור אח אש-לבו כמו חזון,
 אשר דלק לפני עיניו.
 ועח שדעכה אשו מעט,
 וכפור נגע באצבעיו -
 עד-מה שאף להיות עוד נר דולק עדי-כלוחו,
 עדי כלוחו.
 ואז, לרשום בדרונג-החיים המנסף,
 כמו שרף-האילנוח ביערות-העד,
 כמו ידיו לרשום,
 אח אגדה-חייו: "היה היה אדם".

נתן יונתן

ש ל ש י ם ל מ ו ת ה ש ל ר ן ת

גם קברה הרענן של רוח לא ילאיט על מבטה הנוקב המזהירנו לנצור אמת, ללא גוזמה, ללא העמדה פנים.

רוח - נפש טובה ולב נבון, פכחון צלול, ישרנות במבט ובמבע. כיצד לזכור ולהזכיר דמות חמודה וחיים ישרים כשל רוח? בפניה נמס כל גילוי מעושה שלא נבע משורש אמת.

אני עומד כאן וסביבי קברים של צעירים, חיילים, אנשי עבודה ועמל כולם אהבו חיים ושלום. וגם את, רות, נחטפת בעוד מפכים כך רצון-חיים וחדוה ידענו את עוניה בשנים האחרונות ואם מקובל להזכיר גבורתם ואומץ לבם של חולים, הרי רות העשירה את המאבק בנועם מזגה ובפקחותה.

רות, הרעיה והאם למופת; חברה ידידה ומארחת רבת-חסדים ורחמים; אמרוחיה השנונות והמהעופפות על כנפיהן הדקות. משורשי חיינו. עמלה למעננו עד כלות הנפש ללא סינה וריסון. רבים אחבה וביחה היה בית-ועד לחברות וחברים שבהשראה טעמו טעמה של ידידות.

עם עקירתה נפלו-כמו פנינו, כאילו ירד מסך על פינחה המחמוגגת. היר גם "קוצים" בלשונה, אך הם לא פצעו. רוח, אני מודה לפניך שלא ידעתי הסדונוחך ואמת אדברה אם אזכור רעות טובה ללא יומרה וללא גינורנים. חברתנו גדולה עתה ומפולשת, רחבה ורדודה. לכן נרגיש ביתר שאת הדומיה בחורש שמעבר לדרך הלבנה.

רות, אלה והרבים שידעו חסדיך והרחמים שבלב, ינצרו בנועם את זכרך. ליואל ולבתי, לנכדים אבה אם הביח שבטובחם החענגה. היחמה, יקירים, היא לא רק בביחכם. נפער הלל ריק בלב ידידיה ורעיה הרבים של רות. האבל הוא אישי-אינטימי לכל אשר ידעו וחיבבו אותה.

בן-אהרון

(דברים על הקבר באזכרה יום ה-30)

רות לא רצחה שיספידו אותה. דברנו על זה לא פעם. אבל בודאי מותר לנו לזכור אותה, ואנחנו, שהיינו קרובים לה, נזכור אותה הרבה. ונזכור אותה כפי שהכרנוה שנים רבות - מלאה שמחת חיים ועליצות. אבל 36 יום הם זמן קצר מדי ע'מ להשתחרר מזכרונות הזמן האחרון ובעיקר מאותו יום שבת שהיה היום האחרון בחייה של רות. עוד קשה מדי להתרגל למחשבה שבכואי מהצבודה לא אמצא את רוח בחדר השכין. ימים רבים הייתי פונה ישר לעבר החדר השני לראות מה שלומה - ונעצרת על יד הדלת ממש ונזכרתי ... גם בשבת היא האחרונה עוד שוחחנו ולמרות חולשתה הרבה שהתגברה משעה לשעה, החענינה בכל דבר.

היינו שכנות וידידות שנים רבות - הכל עוד קרוב מדי. במשך הזמן בודאי נזכר בכל הימים הטובים וגם הקשים, בשמחות ובעצב שהיינו רגילות לשחף אחת את רעותה. היום עדין חזקה מעל הכל ההרגשה שאבדה לי ידידה, שתלכה מאחננו חברה שהיחה קרובה לרבים מאד אצלנו.

טרקה

צילוני דורן

בי"ס חקלאי נהלל, 1935 - מחוך מכתבים אל יואל הנמצא עדין בגולה.

החלטתי ללמוד מקצוע שיכשיר אותי לנהל משק חקלאי, כי מנוי וגמור אחי ללכת לכפר לכשתגיע ארצה וחצטרף אלי ... יומי מלא וגדוש. אני לומדת הרבה, עובדת, קוראת ספרות מקצועית, רק לעתים החוקות יכולה אני להציץ בספר שירים שאהבתי ...

אחה הכרת אח רושקה, עלמה זעיר-בורגנית, וכאן תמצא את רות, אשת-כפר, המוציאה זבל מהרפת, מזוהמת מעט ופרועה-שער - ולא עוד ידיים מטופחות וצפורניים עשויות ... אבל אל-נא תבהל. אחרי העבודה אני טוב נקיה. אני מחקלחת, לובשת חולצה כחולה ומכנסיים נקיים, קוראת, "דוגרת" על כימיה ובוטניקה, מעשנת הרבה.

... שתי שנות חיי בארץ הטביעו בי חותמן. זוהי ארץ מיוחדת במינה. כה עזרה בה החוויות, כה רבות המחשבות ... אני עכשיו אדם טוב יותר משהייתי ... רק כאן יכולות נערות כמוני למצוא חוכן בחיים.

רמת-הכובש, קיץ 1938. אחרי המיקוש בו נהרגו 8 חברים, מגייס הקבוץ 50 חברים לעזרה.

לפרדס הגענו אחרי הליכה בטור ארוך בשביל עפר, עיפיים ומתוחים. מפאת סכנה מיקוש לא נסענו באוטו. ישבנו במחסן אריזה וחכינו להתחלת הקטיף. האוירה הייתה מדוכאת. והינה הוציא מישהו מפוחית פה והתחיל לנגן. רוח קמה ומשכה אותי בכח כמעט לרקוד. באי-רצון נענית. אבל אלינו הצטרפו עוד זוגות ופחאם נעשה שמח. הריקוד נמשך עד שמנהל העבודה קרא אותנו לעבודה. בערב אמרה לי רות "אחה יודע, אני נורא פחדתי".

מלחמה, 1940

אזכור, כשחזרתי מביה-החולים עם ההינוקה, פגשתי חבר במלים אלה: ביום גורלי הנך חוזרת הביחה. גרמניה הכריזה מלחמה על פולין.

בלבי הרגשתי דקירה דק-דקיקה, אך לא נחתי למלים אלה לחודר ללבי. לא כעת - מחר אחשוב על זה ... ומה זה בכלל מלחמה? ...

והנה עוברים ימים מלאי יאוש, והדברים משחלשלים ומקבלים צורה יותר ויותר איומה ... וחוקף אותי טידוף-הדעת - כל הדם הנשפך, דם הילדים מסנודר אותי. אני זורקת כל מה שבידי, אם זאת עבודה או אוכל, ורצה אליה, אל בתי - ממהרה, רועדת, הרי ספורים הם הימים אשר ניחנו לי לאושר. אולי מחר, אולי בעוד שעה כבר לא אראה אותה ... היא עוד פה, כן, היא חיה ומושיטה אלי את ידיה הקטנות, מסתכלת בי, צוחקת ... בתי הקטנה, לא אחן אותך, אף פעם לא אעזוב אותך, שחינו נעבור את הכל, את הטוב ואת הרע.

מאבק, 1946

ביום קיץ לוהט חכינו להם שעות, שטוחים על הדשא, כשכידוניהם וחת-מקלעיהם מכוונים אלינו. "התנגדות פסיבית" הייתה ההחלטה. ואת לבנו סלטלו רגשות של דוגז ורצון נקמה - וחוסר אונים. הרי לא בידינו כי אם בידיהם היה הנשק.

"הפעם עבר העניין בשלום" אמרנו אחר כך. לא נשפך דם, אחדים רק קבלו מכות, לא את כולם הובילו ללטרון. ובכל זאת, בהרגשה מרה וקשה התהלכנו חודשים אחרי זה. האם לעולם נהיה משחק בידי הגויים?

לזכר מרים פרוינד, 1950

במרוצת הזמן, כאשר פקדוני הרהורים נוגים על השנים החולפות - ראיתי את מרים השוקדת על שעורים, ערה לכל הסובב אותה, חיה את עולמה העשיר בכל יום מחדש - ושבתה אומץ לקראת השנים הבאות. ובהלוף יום והכל נראה אפור, ראיתי את מרים שמחה לקראת יום שמש בהיר, צפצוף צפור, לערוגת פרחים, וידעתי - "זוטה" אלה יש בכוחן להעשיר את חיינו באם נדע לקלוט אותן כפי שידעה זאנו מרים.

"חובגי בית"

הכנסת האורחים של רות הייתה מן המפורסמות. גם בזמנים הקשים ביותר לא פסק "הסמבאר" של הימים ההם, הקומקום הפשוט, להקביל את פני המבקרים הרבים, וכאשר הגענו "אל הנחלה", לא הייתה כל אפשרות אפילו להגיד "שלום" בלי ללגום כוס קפה מהביל עם העוגה המרכינה חמידה. בדלת הכותרת, "היום הדביעי" הגדוע אשר הפך לשם דבר. היה זה חוב יחידים אשר על פי רוב התכנס בכיתה כל שבוע מיום ד' ודן אגב כיבוד קל על עניינים מכל הסוגים.

חברים הרוצים להשתתף בחוברת לזכרה של רות, מתבקשים להתקשר עם לילי.

על הפרק: א ס פ ח ק ב ו ץ

העמדנו במרכז דיונינו את בעיה קיומה החקין של האספה הכללית. מוסדות המשק, חברים מכל השכבות, צעירים וותיקים עומדים על המדוכה ומחפשים פתרון. החיפוש הכנה מלורה חרדה אבל גם הקורה להצלחה.

הקשיים האובייקטיביים של האספה הכללית. במרוצח השנים גדלה החברה, גדל המשק. הכל הפך להיות מסורעף ועם זאת יותר מסובך. כל זמן שהחברה היתה קטנה יחסית, לפעמים כמעט הומוגנית (והיו שראו בזאת אידיאל), קל היה לדון על בעיות חברים. אולם במשך הזמן נוצר "מרחק ידיעה" בין הפרט ומשקו, ואפילו דו"ח מפורט וחכוף אינו יכול לגשר. גם במשק עצמו חלו שנויים עקב השפעה ההתפתחות הטכנולוגיה-מקצועית, והכנה מעמיקה של בעיות דורשת בדרך כלל ידיעה מקצועית. גם ההרכב החברתי השתנה, ואם פעם עמדו לפנינו בעיות של קבוצה גלויות והכנת חברים ממוצא שונה, עומדים אנו כיום לפני בעיה שילוב הדורות אשר דורש טיפוח שותפות והכנה הדדית, והסרת מכשולים חברתיים-פסיכולוגיים.

שנויים בחוכמה של האספה. הקשיים האלה הביאו את חברתנו לחיפוש אחרי פתרון שאלות, לפחות באופן חלקי, מחוץ לאספה הכללית. הקימונו מועצה משק, מועצה חברה ומועצה חינוך. תפקיד המועצה לספק בשאלות שהאספה שוב אינה מסוגלת לספל בהן, ולשתף חוג יותר רחב מאשר חברי המזכירות בלבד, בהכרעות עקרוניות. לדאבוננו לא מלאו תמיד מועצה אלה את הנדרש מהן, ובסופו של דבר הכריע בכל זאת הפורום המצומצם של המזכירות. אמנם נקבעו לאספה דיונים כבדי משקל: היא נשארה הסמכות העליונה בקבוץ, תפקידה לחוקק, לבקר, לאשר, לבחור. כל חבר רשאי לערער לפני האספה על החלטות של ועדות או של המזכירות, וכד.

קרנה של האספה ירדה. במשך השנים הפך חוכמה של האספה חידור, יבשל, לא מעניין אישור החלטות שאין כבר מה להוסיף או לשנות בהן, אישור כהירות שאין לשנות את הרכב המוצעים, גיוסי עבודה עונתיים. האספה ההרוקנה מחוכמה ובמקביל - ממשתפיה. הגענו עד הלום ומבקשים עצה. י. מנוח בספרו על הקבוצה ודמותה קורא לאספה "הלב והמוח של גוף הקבוץ". אם כנוי זה נכון, אפשר להבין את חומרת המשבר בו חברתנו נחונה.

המוסדות המנהלים - להצלח האספה. לכאורה יכול מישהו לחשוב שגורלה של האספה נחרץ, שתהליך התפתחותה של החברה הקבוצית מוביל באופן כללי לצמצום ערכה או אולי ביטולה של האספה. לאור קביעת עניינים רבים וחשובים מחוץ לאספה, אפשר שמישהו יגיע למסקנה זו. אולם המוסדות המנהלים בעצמם נחרדו מאפשרות זו. חברתנו בנויה על מלוי חובות חברים מחוץ רצון חופשי, וכדי שחבר ימלא את הורש חייב הוא להיות שותף להחלטות. זה אפשרי רק באספה.

מזכירות אשר מאבדת את קשריה עם קהל החברים אינה מסוגלת להגשים את משימותיה, נידונה לכשלון. היא זקוקה לאישור לסיכומיה, לשם גיבוי וחזוק דרכה. לכן מוכנה המזכירות לדאוג שבעלי תפקידים ימסרו חכופות דו"חים, שמרכזי ענפים וועדות ימסרו על פעולותיהם באספה. באותו כיוון מובילות גם הצעות להוגי עיון בשאלות המשק והחברה, כדי להעלות את הידע של החברים ואת כושר הבנתם באספה; גם הצעות של הדפסת חומר מתאים ביומן המשק או בתדפיסים מיוחדים. כל זה מובסס על הצורך של המוסדות המרכזיים למצוא משענה בחברה הרחבה לשם ניהול העניינים.

מנוע אינו חבר השורה הולך לאספה? החוכן שהמוסדות הנחלים יעדו לאספה, אינו מספק, לדעתי, את החבר מן השורה. אין החבר מוכן לדו"חים על עניינים שכבר נעשו בכדי לומר בסוף "כן". אין הוא מוכן למלא תפקיד של מאשר גרידא. החבר רוצה להכריע. הוא רואה שאלות גורליות נחככות במקום אחר לפני שהעניין מוכא לפניו. עייף הוא מלצרוק באספה נגד נוהל וסדר. הוא פשוט מחליט לא להשתתף באספה.

האספה חייבת להפוך למוסד של הכרעות. החברה הקבוצית מורכבת מפרטים רבים וגם מכטא אינטרסים של פרטים רבים. אינטרסים אלה מחמזגים לצדן אחת משותף המתגלם כרצון החברה הקבוצית. הבודק את השאלות המגיעות להכרעה, מבדיל בין שלש ספירות עיקריות של אינטרסים: ספירת האינטרסים הפרטיים, ספירת אינטרס היחידה הקבוצית, ספירה של אינטרס כלל התנועה הקבוצית. אינטרסים אלה מופיעים לא פעם מנוגדים זה לזה ודורשים הכרעה. כח החברה הקבוצית בזאת שהחבר אינו דן לפי אינטרס קבוע ואין הוא שייך לספירה קבועה. כל שאלה ושאלה מעמידה אותו לפני הכרעה מחודשת. כמסגרת השימה זו איננו רוצה להזכיר מקרים לדוגמה. צלוע שקיים משחק של אינטרסים מגוונים שרק באספה אפשר למצוא את הסוגיות ביניהם. לפעמים עצם הדיעה ששאלה מסוימת חובה לאספה, מכוננת החלטות במוסדות המנהלים.

אלו הנאים דרושים לאספה שתוכנתו הכרעות? דרשה הבנה והכרה כללית בין חברי המזכירות, שבכל שאלות מחלוקה בצורת תיוגה ההכרעה ליפול באספה. גם חייבים לעמוד לצדי שני המזכירים שתפקידם המכונה והבהרה של האינטרסים השונים. במאבקי אינטרסים אלה נחוצה להם חמיכת המזכירות כולה והציבור הרחב. מאחר שהאספה הינה רק חלק מהרשם הארגונית המקיפה את הקבוץ, חייבות הועדות לברר את שאלה ביסודיות, להעביר למזכירות, ורק אחרי שכל הגורמים שתפו במידור אפשר להביא את השאלה לאספה. ניהול האספה חייב לאפשר בקרית של כל חבר, במובן יעשו אם יחלפו המזכירים ובעלי תפקידים אחרים במזכירות בניהול האספה - כל בעל תפקיד בענין שהוא אחראי לו. ועוד קיימות הצעות לשיפור ניהולה הדמוקרטי של האספה.

ב מ ז כ י ר ד ת

פ ס ח

הקצבת ימי עבודה לזכרים (לא י"ב)
להכנות לבחינות בגרות. חוזרה ונשנית הדרישה של חבר העומד לפני בחינה, לשבוע ימים הכנה מרוכזה. אלה הם כמובן חברים וחברות צעירים/ות, המרכזיים בענפים או במקומות העבודה, ויציאחם גורמה כל פעם לזעזוע. הרבעה דעה כי אין הכוונה מספקת מי לומד וכמה זמן. איש אינו מתנגד להקצבת זמן ללימודים רציניים, אבל רצוי שחבר מטעם ועדת הכשרה ירכז את כל ההתכוננות לבחינות בגרות.
סוכם לברר את הנוהג במשקים אחרים.

-- היתה שיחה עם הנהלת "גח" על עניני עבודה במפעל.

-- **הכשרות "גח"**. דובר על הנוהג הקיים של איזון השתלמיות בין חברי שני המשקים. חשוב שאיזון זה יהיה קיים רק בחשבון הארוך; בכל מקרה יש להכשיר את המועמד המתאים ביותר. הסכמי להכשרה וללימודים הוא גורם משיכה חשוב אל המפעל; יש הכרח שהמפעל בעצמו יכוון את ההכשרות וישא במלוא ההוצאות - למעט הוצאות כלכלה במידה והוא משלם למשק את יום העבודה - אבל הדבר חייב להעשות בתיאום עם ועדות ההכשרה של המשקים.

-- **שיפוצים בשיכון ותיקים**. דיירי שיכון ותיקים ב' שורשים זה שנים שיפוצים ושנויים בדירותיהם: רמת השרותים אינה עומדת בדרגה הנהוגה כיום; יש גם שגיעות ממש שהרגישו בהן עוד בזמן הבניה ולא חקנו. הודגש במזכירות הפיגור והצרכים הרבים בשרותים ציבוריים - מטבח, בתי ילדים - וגם חוסר דירות מאוימות לבנים החוזרים, ואזהרה להשקיע כספים המיועדים לתוספת שיכון, בשיפוץ דירות קיימות. חמיד העלה רמת דירה חדשה על זו של דירה קודמת - דירות אלה היו בזמנם "המלה האחרונה".
סוכם: לעבו חכניה שיפוצים ולהחליט אחרי כן אם הולכים לשיפוץ ובאיזה קצב.

-- **שמירה**. היה דיון על עניני שמירה במשק, בקשר לעבודתו של אפרים.

-- **נסיעות לחו"ל**. אושר תקציב של 23000 כולל 100 דמי כיס. המחיר הממוצע של כרטיס בטיול מאורג הוא 2200.

היו שאמרו שזה היה אחד מלילות הסדר היפים הזכורים להם; אחרים אמרו שהיה משעמם. במידה רבה היתה ההרגשה תלויה במקום הישיבה - האולם הארוך והצר מפלה לרעה את היושבים בקצוות לא רק מבחינת שמיעה אלא גם מבחינה חזותית.

אין כיום הקראה בלי מיקרופון - פעם היא היתה אפשרית, כמו שהיתה אפשרית יציאה לעומר ופריכת סדר לילוי הגנים באותו יום אח"צ - ואפשר שגם לצפיפות התכנית יש פנים לכאן ולכאן, כמו לצפיפות באולם...

הרגשת החברים גם היתה שונה לפי כך, כאילו מידה הם וסביבתם שיחפו עצמם בטכס.

שוב מגיעה התודה הגדולה לדורון שאימנה וכיוונה את השירה בכל הרכיבה. לעתים, ובמיוחד בקטע התנועה של הילדים, היה מורבש שזאת אינה להקה הרוקדת חמיד, ועתה הכינה חכניה לליל הסדר, אלא קבוצה שהתקבצה במיוחד למטרה זו.

קישוט חדר-האוכל, עבודת ההכנה הרבה שנעשתה ע"י הרבה חברים וחברות, לא רק בתכניה אלא בכל הפרטים הטכניים - תודה לרעיה, לשרה יבנין, לססי, מיכאל ורבים אחרים וכמובן, לכל המטבח - השרתה אירח חג אמיחית. סו"ס, גם מרק חם עם קנעודלך יש לו חלק לגיטימי בליל הסדר!

רצוי שצוות פסח, שנפגש לשיחה סיכום, יפרסם את מסקנותיו. מתעוררות שאלות עקרו-ניות, כגון חידוש טכס קציר העומר בשדה, והשתתפות ילדי הגנים בסדר הכללי או עריכת סדר מיוחד להם. אפשר ללא ספק לשנות לסדר זה צורה הולמת וחגיגית. שמחתם הרועשת של הילדים הקטנים על תכמה בהפסקה ואחרי גמר התכנית לא הלמה את אירח הערב.

שוב לציין כי 3/4 שעה אחרי גמר התכנית היה החלק הקטן של ח'א מוכן לריקודים שנמשכו שעה ארוכה, והחלק הגדול לעריכת השלחנות לארוחת הבוקר. כל הכבוד!

בשנה הבאה - באולם בית שרת הבנוי, אפילו אם עדין לא יהיה גמור!

XXXXXXXXXX

ה א ס פ ה ה כ ל ל י ת (המשך)

מה עלול להכשיל אספה שתכנה: הכרעות?
 לכל בירור וכתוצאה ממנו הכרעה באספה דרושה ארזן קשבה של הציבור. לא יתכן שקבוצת חברים דנים ומתחלטים על האספה, עלולה להינות. למוקש לניהול דמוקרטי של האספה. עם כל החירוב שיש בבירורים מוקדמים בכל חוג הדן ומתעסק בכרעות, אסור לשכוח שרק מאבק חופשי בין שלש "המעגלים" שנזכרו לעיל, שומר על האספה מעיוות וכשלון.

לסיכום: דרושה לציבור הקבוצי אספה המלווה את המוסדות הנבחרים ומחזקת את ידיהן. דרושה לציבור אספה המכריעה בין ספירות-יסוד של אינטרסים - ואז היא תהיה הלב והמוח של החברה. רק אם נשמור על האספה מעיוותים ונבטיח טוהר דיון ובירור, תהיה האספה לציבור כולו מרכז החיים.

דוד אתר

עבודה של אורי יזהר על האספה הכללית, ששימשה פתיחה לדיון בחוג הנוער לפני שבועיים - תופץ בקרוב.

